

רשומות

הצעות חוק

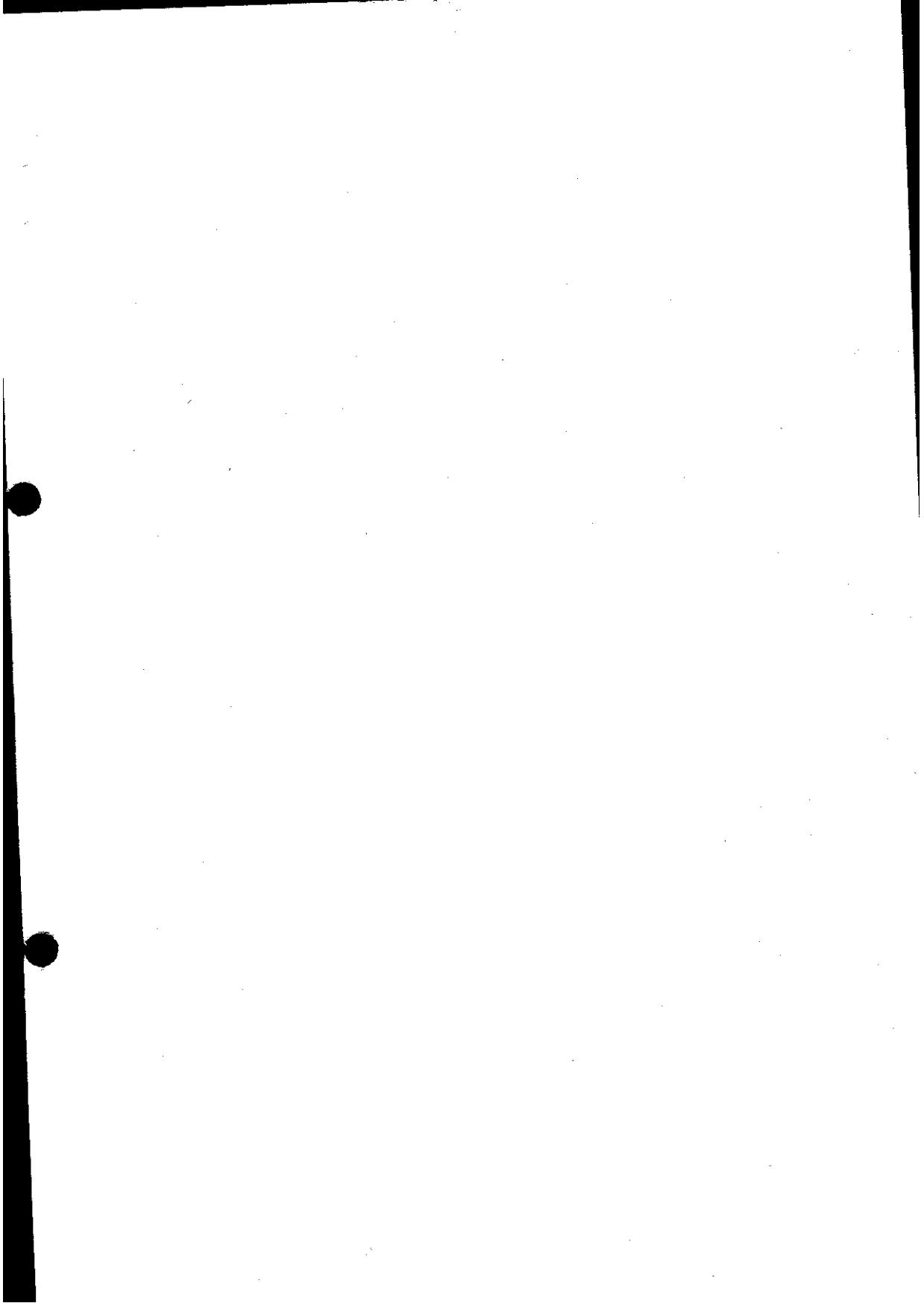
18 באוקטובר 1972

1023

י' בחשוון תשל"ג

עמך

36	חוק שירות מילואים (תגמולים) (תיקון מס' 7), תשל"ג—1972
48	חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון), תשל"ג—1972

מתפרסמת בזה מטעם הממשלה הצעה לתיקון חוק שירות מילואים (תגמולים):

מ ב א

- הצעת חוק זו תביא למפנה בתולדות התפתחותו של חוק שירות מילואים (תגמולים).
משמעות מהותית נודעת להצעות אלה:
- א. הזכאות לתגמול מקרן ההשוואה תחל מהיום הראשון של השירות זולת אם ההתייצבות היתה ליום אחד לתקופה הפחותה מ-8 שעות.
 - ב. יבוטל השוני הקיים בחוק בין חישוב התגמול לגבי עובד במשכורת ועובד בשכר. החישוב ייעשה, גם לגבי עובד במשכורת, על-פי שכרו בתקופה הקובעת שלפני השירות במילואים.
 - ג. תחולת החוק תורחב, הן מבחינת הזכאות והן מבחינת התשלום לקרן ההשוואה: החוק יחול גם על אנשים המצויים בהכשרה מקצועית, סטודנטים בחוץ-לארץ, לומדים במוסד תורני, מובטלים, ועולים חדשים. אגב, עולים חדשים כהגדרתם בחוק יהיו פטורים מתשלום לקרן ההשוואה.
 - ד. תשלום המינימום יוצמד למחצית השכר הממוצע כמשק כהגדרתו של מושג זה בחוק הביטוח הלאומי.
 - ה. יורחבו האפשרויות החוקיות של תשלום התגמול במישרין על-ידי קרן ההשוואה.
 - ו. הוראות אופרטיביות הקיימות בחוק הביטוח הלאומי יוחלו לגבי גביה לתשלום לקרן ההשוואה, כולל שיעור מופחת של תשלום לגבי עובדים עצמאיים בעלי הכנסות נמוכות.
 - ז. כדי לעודד חסכון בשירות מילואים, יוסמך שר העבודה להורות על העברת ההפרשים הנובעים מחסכון זה למשרד הבטחון.
 - ח. בית הדין לעבודה ידון ויפסוק בתביעות לפי חוק זה.
 - ט. שוטרים וסוהרים יוצאו מתחולת החוק.

חוק שירות מילואים (תגמולים) (תיקון מס' 7), תשל"ג-1972

1. (א) האמור בסעיף 1 לחוק שירות מילואים (תגמולים), תשי"ט-1959 [נוסח משולב] (להלן - החוק העיקרי), יסומן (א), ובו -

- (1) במקום הגדרות "עובד במשכורת" ו"עובד בשכר" יבוא: "עובד" - מי שנחשב כעובד לענין חוק הביטוח;
- (2) במקום הגדרת "חוק הביטוח" יבוא: "חוק הביטוח" - חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשכ"ח-1968²;
- (3) בהגדרת "הכנסה" -
 - (א) ברישה, במקום "עד 12" יבוא "עד 11";
 - (ב) בפסקה (1), המלים "הקבוע לתשלום דמי ביטוח" - יימחקו;
 - (ג) בפסקה (2), במקום "לפי חלק ג" יבוא "לפי פרק ו" והמלים "שנקבע לפי סעיף 10" - יימחקו;
 - (ד) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) אותו חלק השכר שלפי סעיף 168 (5) לחוק הביטוח היה פטור מתשלום דמי-ביטוח עד ט"ו בניסן תשל"ב (31 במרס 1972);"

- (4) אחרי הגדרת "הכנסה" יבוא: "המקסימום" - המקסימום הקבוע לתשלום דמי ביטוח על פי חוק הביטוח והתקנות לפיו; "שכר ממוצע", לשנת כספים פלונית - כמשמעותו בחוק הביטוח; "מובטל" - הזכאי לדמי אבטלה כאמור בפרק ו' 1 לחוק הביטוח; "עולה חדש" - עולה כמשמעותו בפרק ו' 1 לחוק הביטוח שאינו עובד ולא עובד עצמאי ואף אינו זכאי לתגמול לפי כל הוראה אחרת של חוק זה או תקנות לפיו.

דברי הסבר

"עולה" - מי שטרם עברה שנה מיום כניסתו לישראל, ונתקיימה בו אחת מאלה:

(1) בידו אשרת עולה או תעודת עולה לפי חוק השבות, תשי"ז-1950;

(2) הוא זכאי לתעודה כאמור ובידו אחד מאלה: (א) אשרה או רשיון לשיבת קבע לפי חוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952;

(ב) אשרה או רשיון לשיבת ארצי מכוח חוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952, ונתמלאו בו התנאים שקבע לכך השר בתקנות לאחר התייעצות בשר לקליטת העליה (בסימן זה - תושב ארצי).

תקנות כאמור טעונות אישור ועדת העבודה של הכנסת מכוח האמור בסעיף 127 כ לחוק הביטוח.

סעיף ז (ב): ראה דברי הסבר לסעיף 25.

(א) החלפת המונחים "עובד במשכורת" ו"עובד בשכר" במונח "עובד" כפי שהוא נחשב בחוק הביטוח קשורה בשינוי המיצע בסעיף 6.

לפסקת משנה (3) בהגדרת "הכנסה": בסעיף 168 (5) לחוק הביטוח נקבע כי 4% משכר העובד שהיה חייב במילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ג-1970, פטור מתשלום דמי ביטוח, ולפיכך קיים פטור זה גם לגבי תשלומים לקרן ההשוואה. פטור זה נועד לתקופה קצובה שפקעה ביום ט"ו בניסן תשל"ב (31 במרס 1972). אולם מן הצדק הוא שאחוזים אלה, המתווים למעשה חלק אינ-טגרלי של שכרו הכולל של העובד, ייחשבו כהכנסה לצרכי הישוב התגמול.

הגדרת "עולה חדש" מפנה להגדרת "עולה" לענין פרק ו' לחוק הביטוח, שענינו ביטוח אבטלה. ההגדרה מצויה בסעיף 127 לחוק האמור, וזה לשונו:

1 ס"ח תשי"ט, עמ' 306; תש"ך, עמ' 99; תשכ"ג, עמ' 113; תשכ"ו, עמ' 60; עמ' 74; תשכ"ז, עמ' 98; תשל"ל, עמ' 60.
2 ס"ח תשכ"ה, עמ' 108.

(ב) אחרי סעיף קטן (א) לסעיף 1 לחוק העיקרי יבוא:

"(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) אין רואים קיבוץ או מושב שיתופי כמעביד של חבריו ולא חבר של קיבוץ או של מושב שיתופי כעובדם."

החלפת סעיף 2

2. במקום סעיף 2 לחוק העיקרי יבוא:

2. (א) מי שנקרא להתייצב למילואים והתייצב ושירת כחוק, ישלם לו אוצר המדינה בעד כל יום של שירות 1.06 לירה, בניכוי 65 אגורות דמי כלכלה.

תשלום מאת אוצר המדינה

(ב) שירת אדם בהתייצבות אחת לא יותר מיום אחד – יהיה זכאי לתשלום לפי סעיף קטן (א) אם שירת באותו יום שמונה שעות לפחות; שר העבודה, בהתייעצות עם שר הבטחון וכאישור ועדת העבודה של הכנסת, רשאי לקבוע לענין זה מספר אחר של שעות שירות ליום או מבחנים אחרים לחישוב יום השירות לגבי סוגים מסויימים של משרתים במילואים.

(ג) לא יינתן תשלום לפי סעיף קטן (א) בעד יום שהשירות בו נעשה בשעות שכולן מחוץ לשעות העבודה הרגילות של המשרת כמי-לואים אלא אם עקב השירות נעדר מעבודתו או שנגרע מהכנסתו – הכל בתנאים שייקבעו בתקנות; נעדר המשרת במילואים ממקום עבודתו ביום השירות או למחרתו, תשמש עובדה זו ראיה לכאורה שההיעדרות מהעבודה חלה עקב השירות.

(ד) לענין סעיף זה, "יום שירות" – לרבות הזמן שבו היה המשרת במילואים בדרך ממועגו למקום השירות ובחזרה."

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 2 בסעיפים 2 ו-3 (א) לחוק העיקרי נאמר:

2. מי שנקרא להתייצב למילואים והתייצב ושירת כחוק יותר משלושה ימים רצופים, ישלם לו אוצר המדינה בעד כל יום של שירות 1.06 ל"י בניכוי 65 אגורות דמי כלכלה; כן ישלם האוצר בעד כל שלושה ימים רצופים שהוא משרת תוך תקופה שבין 1 באפריל ל-31 במרס, לאחר שכבר שירת באותה תקופה שלושה ימים רצופים.

3. (א) עובד או עובד עצמאי או תלמיד, הזכאי לפי סעיף 2 לקבל תשלום מאוצר המדינה, זכאי לקבל ממנו עבדיו, מקרן חופשה או מקרן ההשוואה המוקמת לפי סעיף 15, תגמול בעד תקופת שירותו במילואים בשיעור הנקוב בסעיף 5, פחות 1.06 ל"י לכל יום שירותו."

הוברר שמספר לא מועט של משרתים במילואים אינם זוכים בתגמולים מכיון ששירותם מופצל למספר ימים

בודדים. אין הצדקה לשלול מאנשים אלה את התגמול רק מכיון שאופי שירותם הוא שונה. שהרי הזמן הכולל של שירותם עשוי להיות שווה לזמנם של אלה המשרתים ברציפות. מוצע איפוא, להעניק את התגמול כבר החל ביום השירות הראשון. אולם לעתים נקרא אדם להת-ייצבות למספר שעות (נאף לאחר שעות העבודה) ולא יהיה נכון לראות התייצבות זו של מספר שעות כיום שירות מלא.

לפיכך מוצע כי ליום מלואים יהשב רק שירות של 8 שעות לפחות. או לפי מבחנים אחרים שיקבע השר, כגון מספר נוחות לגבי טייסים, כך ישמש התגמול את יעודו, לפצות אדם על הפסד הכנסותיו עקב שירותו במילואים. ההנחה היא שאם המשרת במילואים נעדר מעבודתו, רק אז נגרע מהכנסותיו.

- (1) בסעיף קטן (א), במקום "או תלמיד" יבוא "או הזכאי לפי סעיף קטן (ו)";
 (2) בסעיף קטן (ד), במקום "שבתכוף לפני" יבוא "שאינו מובטל ובתכוף לפני";
 (3) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"(1) מי שבתכוף לפני שירותו במילואים נתקיימה בו אחת מאלה, זכאי אף הוא לתגמול:

- (1) היה תלמיד;
 (2) היה מצוי בהכשרה מקצועית או בשיקום מקצועי במקום שאישר לכך שר העבודה בצו ונתמלאו בו תנאי השלום לקרן ההשוואה, ובלבד שלא היה אותה שעה עובד, עובד עצמאי או תלמיד;
 (3) היה לומד בחוץ לארץ במוסד להשכלה גבוהה, ומילא אחרי תנאי השלום לקרן ההשוואה, לרבות בדבר מועדים ושיעורים שנקבעו בתקנות לאחר התייעצות בשר החינוך והתרבות;
 (4) היה לומד במוסד תורני ומילא אחרי תנאי השלום לקרן ההשוואה, לרבות בדבר מועדים ושיעורים, שנקבעו בתקנות;
 (5) היה עובד בחופשה ללא תשלום שאינו נמנה על סוגים אחרים של משרתים במילואים המנויים בסעיף זה, לא היה בחופשה כאמור יותר משנה אחת ולא פיגר בתשלומיו לקרן ההשוואה תקופה העולה על 60 יום;
 (6) היה עולה חדש;
 (7) היה מובטל."

דבריו הסבר

להרחיב את הזכאות אף לגבי סטודנטים שכיום אין באפ" שרותם לפי החוק לשלם לקרן וליהנות מתגמול.

עובד המצוי בחופשה ללא תשלום, נחשב מבהינת החוק כעובד הזכאי לתגמול. קרו מקרים שבהם אדם פרש למעשה שנים רבות מעבודתו, אולם בגלל היותו להלכה בחופשה ללא תשלום הוא עשוי ליהנות ממעמדו כעובד, ומצד אחר - יצטרך לשאת בתשלומים לקרן (לפי המינימום). מוצע כי מעבר לתקופה של שנה יחדל עובד כזה להיות זכאי לתגמול ואף לא יצטרך לשאת בחובת התשלום.

יש עולים חדשים שנקראו לשירות מילואים בשנה הראשונה אחרי שבאו לארץ, בטרם השתלבו במערכת המשקית של הארץ כעובדים או כעובדים עצמאיים, והם אינם תלמידים. בחלק מהמקרים אנשים אלה נקראים לשירות במילואים מיד עם גמר לימודיהם באולפנים. ההצעה באה להקל עליהם את חבלי הקליטה בארץ ולהבטיח מינימום קיום להם ולמשפחותיהם, גם אם לא שלמו לקרן ההשוואה.

סעיף 3 יש משרתים במילואים שאינם כלולים כיום בין הזכאים לקבל תגמול וכדי שהם לא יהיו מקופחים לעומת האחרים, מוצע להרחיב את סוגי הוד כיום כאמור בסעיף זה ולפי התנאים כנדרש בסעיף. אדם המצוי בהכשרה מקצועית או בשיקום מקצועי (אם אין לו מעביד) אינו זכאי כיום לתגמול לפי החוק, לא מעטים מבין האנשים המצויים כיום בהכשרה מקצועית או בשיקום מקצועי נושאים בפרנסת משפחותיהם, ויציאה לשירות מילואים ללא הבטחת אמצעי קיום מהווה גורם שלילי ומרתיע לגבי השתלבות במערכת ההכשרה המקצועית. מצד אחר, האינטרס הציבורי מחייב דאגה מקסימלית לאנשים בהכשרה מקצועית. מכאן ההצעה שתקנה לאדם כזה זכות לתגמול. זכאותו תהיה מותנית במילוי תנאי השלום לקרן ההשוואה, לפי הישוב שנעשה על פי התשלום שקיבל במקום ההכשרה המקצועית ערב צאתו לשרת במילואים.

נוכה הפניות המרובות של סטודנטים ישראליים הלומדים באוניברסיטאות בחוץ לארץ לזכותם בתגמול עקב שירותם במילואים בזמן הפגרה מלימודיהם, מוצע

4. בסעיף 4 לחוק העיקרי, המלים "בשים לב לתנודות במדד יוקר המחיה" – יימחקו. תיקון סעיף 4

5. בסעיף 5 לחוק העיקרי, במקום פסקה (3) יבוא: תיקון סעיף 5

"(3) למשרת במילואים שחל עליו האמור בסעיף (1)3 (1), (3), (4), (5) או (6) – מחצית השכר הממוצע (להלן – מינימום התגמול);

(4) למשרת במילואים שחל עליו סעיף (1)3 (2) – החלק השלושים של התשלום שקיבל המשרת במקום ההכשרה המקצועית או השיקום המקצועי בחודש האחרון שקדם לשי-רותו, לרבות דמי אבטלה לפי סעיף 127 טז לחוק הביטוח, כפול בימי השירות;

(5) למשרת במילואים שחל עליו סעיף (1)3 (7) – דמי האבטלה ליום שהיה זכאי להם ערב שירותו במילואים."

6. במקום סעיף 6 לחוק העיקרי יבוא: החלפת סעיף 6

6. שכר עבודה רגיל לענין סעיף 5 הוא ההכנסה היומית הממוצעת של העובד כפול במספר ימי שירותו במילואים; אולם רשאי שר העבודה, באישור ועדת העבודה של הכנסת, לקבוע נסיבות מיוחדות שבהן ייחשב השכר לפי ההכנסה שהיתה לעובד בחודש שבו שירת במילואים אילו לא שירת ואילו עבד."

"שכר עבודה רגיל

דברי הסבר

לפסקה (4) החדשה: מוצעת דרך מיוחדת לחישוב התגמול של אדם המצוי בהכשרה מקצועית או בשיקום מקצועי.

לפסקה (5) החדשה: מוצע שאם ערב צאתו לשרת במילואים היה אדם זכאי לדמי אבטלה כמשמעותם בחוק הביטוח, לא יופחת סכום התגמול שלו הוא זכאי משיעור דמי-אבטלה שהיה מקבל לולא יצא לשרת במילואים; ההפרש שבין סכום זה לבין סכום התגמול שהיה מקבל על פי החוק העיקרי אילולא הוראת סעיף זה יוחזר לקרן השוואה מענף ביטוח האבטלה.

סעיף 6 לחוק העיקרי מורה לאמור:

6. שכר עבודה רגיל, לענין סעיף 5, הוא –

- (1) לגבי עובד במשכורת שנמול עבודתו משתלם על בסיס של חודש – החלק ה-30 של ההכנסה שהיתה לעובד בחודש שבו שירת במילואים אילו לא שירת כך והוסיף לעבוד – כפול במספר ימי שירותו במילואים באותו חודש;
- (2) לגבי עובד במשכורת שנמול עבודתו משתלם על בסיס של תקופה ארוכה מחודש – סכום שהושב על פי הוראות משלימות שקבע שר העבודה בתקנות;

בסעיף 4 לחוק העיקרי נקבע כי "שר העבודה, באישור ועדת העבודה של הכנסת, רשאי לשנות בתקנות את הסכומים הנקובים בסעיפים 2 ו-3 בשים לב לתנודות במדד יוקר המחיה". סעיפים 2 ו-3 (א) לחוק העיקרי מובאים בדברי הסבר לסעיף 2 לעיל. מאחר שהשינויים של הסכומים הנקובים נעשו לעתים נדירות, ומתוך הנחה שכל העלאה עשויה להביא לידי הפחתה מתאימה של התגמול המשתלם לזכאי לפי החוק, מוצע לבטל את הקשר לתנודות ביוקר המחיה.

סעיף 5 לחוק העיקרי מורה לאמור:

5. שיעור התגמול הוא:

- (1) לעובד – שכר העבודה הרגיל;
 - (2) לעובד עצמאי – הכנסתו הממוצעת;
 - (3) לתלמיד – המינימום שנקבע לענין סעיף 8.
- לפסקה (3) החדשה: כיום סכום המינימום נקבע מדי פעם בפעם בתקנות. מוצע לקבוע קריטריון אחיד בחוק, שלפיו סכום המינימום יהיה מתואם למחצית שכר המ-מוצע במשק. מתוך כך יהיה המינימום מותנה בתמורות המתחוללות בשכר, וישונה באופן אוטומטי ללא צורך בהתערבות תחיקתית.

(1) ברישה, המלים "או מחילוק הכנסתו בחודש שקדם כאמור למספר שלושים, הכל לפי הסכום הגדול יותר" - יימחקו;

(2) במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) הסכום היוצא מחילוק הכנסתו בשלושת החדשים שבחר לעצמו מתוך ששת החדשים שקדמו לשירותו במילואים, למספר תשעים";

(3) בפסקה (2), במקום "המינימום שנקבע לענין סעיף 8" יבוא "מינימום התגמול".

(ב) אחרי סעיף 7 (ב) לחוק העיקרי יבוא:

"(ג) שר העבודה רשאי לקבוע בתקנות דרכי חישוב ההכנסה היומית הממוצעת של עובד שגמול עבודתו משתלם על בסיס חדשי או על בסיס של תקופה ארוכה יותר."

דברי הסבר

(1) הסכום היוצא מחילוק הכנסתו בחודש שקדם כאמור למספר שלושים, או הסכום היוצא מחילוק הכנסתו בשלושה חדשים שבחר לעצמו מתוך ששה החדשים שקדמו כאמור למספר תשעים;

(2) לסכום היוצא מחילוק המינימום שנקבע לענין סעיף 8 למספר שלושים, ובלבד שברבע השנה שקדם לשירותו במילואים היו לו לפחות ששים ימים מוכים;

"ימים מוכים" לענין פסקה זו הם:

(א) ימי עבודה;

(ב) ימי שירות בצבא-הגנה לישראל;

(ג) הימים שבהם היה רשום כמחוסר עבודה בלשכת העבודה.

(ב) שר העבודה רשאי לקבוע בתקנות מספר ימים מוכים פחות מן האמור בסעיף קטן (א) וסוגי ימים מוכים בנוסף לאמור באותו סעיף קטן."

מוצע לבטל את האפשרות שחישוב התגמול יוכל להיעשות לפי ההכנסה היומית הממוצעת בחודש האחרון שקדם לתאריך צאתו של האדם לשירות במילואים. ניתן להסיק מהנסיון שנרכש כי חישוב כאמור, לפי ההכנסה בחודש האחרון, אינו משקף נאמנה ברוב המקרים את השכר הממוצע של האדם.

בעיה זו נעשתה חריפה לאחר שהמקסימום החדשי של התגמול הועמד על 1,500 לירות וקיים חשש שיהיו כאלה שישתדלו לרכוש בחודש האחרון עבודות זמניות ומקריית-כך שהתגמול יהיה במקרים לא מעטים גבוה מהשכר הריאלי האמיתי של האדם.

(3) לגבי עובד בשכר - ההכנסה היומית הממוצעת כפול במספר ימי שירותו במילואים."

מוצע לבטל את השוני הקיים בדרכי חישוב התגמול לגבי עובד ששכרו מחושב לפי בסיס חדשי, או בסיס של תקופה ארוכה מזאת (מוגדר בחוק כעובד במשכורת). לעומת עובד ששכרו משולם לפי בסיס פחות מהחדשי (מוגדר בחוק כעובד בשכר), לפי הוראות החוק כיום התגמול של עובד במשכורת מחושב לפי מה שהיה משכר אילולא יצא לשירות במילואים, אולם התגמול של עובד בשכר מחושב לפי התקופה שקדמה לצאתו לשירות במילואים. לפי ההצעה יחושב התגמול גם של עובד במשכורת לפי השכר בתקופה שקדמה לצאתו לשירות במילואים; אמנם השר יוכל לקבוע בתקנות נסיבות מיוחדות שבהן חישוב התגמול ייעשה לפי השכר בעתיד, וזאת בעיקר כשאין כל בסיס לחישוב השכר בעבר (כב"מקרה של אדם שצריך היה להתחיל בעבודה במשכורת בומן שירותו במילואים). הצורך בהנהגת דרכי חישוב שוות, נעשה מחויב המציאות, באשר משקל השכר של שעות נוספות והטבות אחרות בשכר גדל עקב המקסימום החדשי של התגמול עד ל-1,500 לירות.

סעיף 7 סעיף 7 לחוק העיקרי מורה לאמור:

"7. (א) ההכנסה היומית הממוצעת לענין סעיף 6 היא הסכום היוצא מחילוק הכנסתו של העובד ברבע השנה שקדם לשירותו במילואים למספר תשעים, או מחילוק הכנסתו בחודש שקדם כאמור למספר שלושים, הכל לפי הסכום הגדול יותר;

ואולם מי שעבד ברבע השנה שקדמה כאמור פחות מששים יום תהיה הכנסתו היומית הממוצעת שווה לסכום הגדול שבאלה:

8. במקום סעיף 8 לחוק העיקרי יבוא:

8. בחישוב שכר העבודה הרגיל יראו עובד ששכר עבודתו הרגיל לחודש הוא יותר מהמקסימום, כאילו היה שכר עבודתו הרגיל לחודש המקסימום.

"חשוב שכר העבודה הרגיל מעל למקסימום"

9. בסעיף 8א לחוק העיקרי -

(1) בסעיף קטן (א), הסיפה המתחילה במלים "אם מכוח ההוראה האמורה" - תיקן סעיף 8א תימחק;

(2) בסעיף קטן (ב), המלים "על אף האמור בסעיף 5(ג)" - יימחקו, במקום "עובד בשכר יבוא עובד", ובמקום "המינימום שנקבע לענין סעיף 8" יבוא "מינימום התגמול";

(3) בסעיף קטן (ג), במקום "רשום כתלמיד" יבוא "רשום כלומד";

(4) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ה) היה אדם תוך 60 יום שלפני תחילת שירותו במילואים עובד וגם עובד עצמאי וחול להיות אחד מאלה תוך תקופה זו - יחושב התגמול, בכפוף למקסימום, על-פי שני מקורות הכנסה אלו."

החלפת סעיף 8

ד ב ו י ה ס ב ר

סעיף 8 - סעיף 8 לחוק העיקרי מורה לאמור:

8. בחישוב שכר העבודה הרגיל יראו עובד ששכר עבודתו הרגיל לחודש הוא יותר מהמקסימום, כאילו היה שכר עבודתו הרגיל לחודש המקסימום, ועובד ששכר עבודתו הרגיל לחודש הוא פחות מהמינימום, כאילו היה שכר עבודתו הרגיל לחודש המינימום, ובלבד שלא יעלה התגמול על שכר העבודה הרגיל שהיה מקבל העובד אילו לא שירת במילואים והוסיף לעבוד.

אין סייג זה חל על תגמול שניתן לעובד שהכנסתו היותר מית הממוצעת חושבה לפי סעיף 7(א) (2) או על תגמול הניתן למשרת במילואים שעלה לארץ תוך רבע השנה שקדם לשירותו במילואים.

סעיף זה היה משמעותי כאשר התגמול למשרת במילואים היווה שיעור מסויים משכרו הרגיל של העובד; כיום זכאי המשרת במילואים לקבל את מלוא השכר הרגיל ולכן ההוראות בדבר המינימום לגבי עובד שכיר מיותרים כיום. מצד אחר, בהצעה לתיקון סעיף 5 נודעת חשיבות בהחלת המינימום לגבי אנשים שאין להם שכר (כגון סטודנטים ועולים חדשים), ולכן מוגדר המינימום שם לצרכי אנשים אלה.

סעיף 9 - סעיף 8א לחוק העיקרי מורה לאמור:

8א. (א) בחישוב שכר העבודה הרגיל או ההכנסה הממוצעת יראו אדם שהוראת סעיף 3(ג) חלה עליו כאילו יצא למילואים כיום שחדל להיות עובד או עובד עצמאי, לפי הענין, אם מכוח ההוראה האמורה רואים אותו כעובד בד, בין במשכורת ובין בשכר, ייעשה החישוב האמור כאילו היה עובד בשכר, ואם מכוח ההוראה האמורה

רואים אותו כעובד עצמאי, ייעשה החישוב האמור כאילו היה עובד עצמאי.

(ב) על אף האמור בסעיף 5(ג), מי שהיה תלמיד ערב שירותו במילואים, ותוך ששת החדשים שקדמו לשירותו היה עובד, יחושב התגמול המגיע לו כאילו היה עובד בשכר, אף אם לא היה כזה ערב שירותו כאמור, או לפי המינימום שנקבע לענין סעיף 8 - הכל לפי הסכום הגדול יותר.

(ג) מי שערב שירותו במילואים הוא רשום כתלמיד במוסד להשכלה וגם עובד או עובד עצמאי, יחושב התגמול המגיע לו או כעובד או כעובד עצמאי, הכל לפי הענין, או לפי בחירתו, כתלמיד.

(ד) התגמול המגיע לאדם שהוראות סעיף 3(ד) חלות עליו יחושב כאילו היה עובד בשכר.

השינוי העניני בסעיף זה הוא בסעיף קטן (ה) החדש. לפי סעיף 3(ג) לחוק העיקרי, אדם שחדל (תוך 60 יום לפני שירותו במילואים - כפי שנקבע בתקנות) להיות עובד או עובד עצמאי, ואינו יותר אחד מאלה - יראוהו בכל זאת כזכאי לתגמול לפי מעמדו כעובד או כעובד עצמאי כפי שהיה לפני שחדל להיות אחד מאלה.

נוצר מצב שלפיו אם האדם חדל להיות עובד ועובד עצמאי בעת ובעונה אחת תוך 60 הימים כאמור - יראוהו כזכאי לתגמול הן כעובד והן כעובד עצמאי, אולם אם חדל להיות עובד יהיה זכאי לתגמול כעובד עצמאי בלבד, וכן להיפך. כדי למנוע אנומליה זו מוצע שאף אם חדל האדם להיות אחד מאלה בלבד יחושב התגמול משני המקורות גם יחד.

תיקון סעיף 11 10. בסעיף 11 לחוק העיקרי, במקום "וההכנסה הממוצעת לענין הסעיפים 6-10" יבוא "ההכנסה הממוצעת והתשלום הממוצע בהכשרה מקצועית כאמור בסעיף 5(4)", והמלים "של חודש או" - יימחקו.

ביטול סעיף 12 11. סעיף 12 לחוק העיקרי - בטל.

תיקון סעיף 13 12. בסעיף 13 לחוק העיקרי -

(1) בסעיף קטן (א), במקום "עובד בשכר" יבוא "עובד", ובמקום "עובד במשכורת" יבוא "מי ששכרו משתלם על בסיס של חודש או יותר (להלן - עובד חדשי)";

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "עובד בשכר שעבד" יבוא "עובד שאינו עובד חדשי, אשר עבד";

(3) במקום סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד) עובד עצמאי ואדם שהוראות סעיף 3(ד) או (ו) חלות עליו - ישולם להם התגמול על ידי קרן ההשוואה";

(4) בסעיף קטן (ה) (2), במקום "עובד בשכר" יבוא "עובד שאינו עובד חדשי";

(5) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"(ו) עבד אדם כתכופך לפני תחילת שירותו במילואים אצל יותר ממעביד אחד והכנסתו החדשית הכוללת אצל כל מעבידיו עלתה על המקסימום, ישולם לו התגמול על-ידי קרן ההשוואה.

(ז) היה המשרת במילואים באותו זמן עובד המדינה, למעט עובד שחל עליו סעיף קטן (ה) (2), וגם עובד של מעביד אחר - ישולם לו התגמול על-ידי כל מעביד באופן יחסי לשכר, בכפוף למקסימום, לפי כללים שייקבעו בתקנות."

דברי הסבר

סעיף 12 סעיף 13 לחוק העיקרי מורה לאמור:

"13. (א) מי שערב שירותו במילואים היה עובד בשכר לפחות 75 ימים רצופים אצל מעביד אחד או במקום עבודה אחד, או עובד במשכורת, ישלם לו מעבידו את התגמול המגיע לו; התגמול ישולם לכל המאוחר ביום שבו היה משתלם שכרו אילו לא שירת במילואים והוסיף לעבוד; דין התגמול המגיע לעובד לפי סעיף קטן זה כדין שכר עבודה.

(ב) עובד בשכר שעבד ברבע השנה שקדם לשירותו במילואים פחות מ-75 ימים רצופים אצל מעביד אחד או במקום עבודה אחד, ישולם לו התגמול על ידי קרן החופשה שבאמצעותה משתלמת לאותו עובד המורת החופשה לפי חוק החופשה השנתית, תשי"א-1951, או שישולם בכל דרך אחרת ששר העבודה יקבע בתקנות.

סעיף 10 מוצעים שינויים טכניים בסעיף 11 לחוק העיקרי, שזו לשונו:

"11. שר העבודה רשאי לקבוע בתקנות הוראות משר לימות בדבר הישוב שכר העבודה הרגיל וההכנסה הממוצעת לענין הסעיפים 6-10, בדבר הישוב ההכנסה של מי שהיה עובד בחלק משנת הכספים וכן בדבר הישוב התקופה של חודש או של רבע שנה לענין סעיפים 7 ו-8."

סעיף 11 זה לשונו של סעיף 12 לחוק העיקרי:

"12. התעוררו חילוקי דעות בדבר דרך הישובו של שכר העבודה הרגיל, יכריע שר העבודה הכרעה סופית. שר העבודה רשאי להעביר לאחר את סמכותו לפי סעיף זה; הודעה על העברת סמכות תפורסם ברשומות." סעיף זה לא יזיל בלבד שלא הופעל מעורו אלא אף מבחינה תיאודשית התרוקן מתכנו בשים לב לסמכויות המוקנות לבית הדין לעבודה. לפיכך מוצע למחוק את הסעיף.

13. בסעיף 19 לחוק העיקרי -

תיקון סעיף 19

(1) בסעיף קטן (א), במקום "לפי חלק א" יבוא "לפי פרק ב";

(2) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) על תשלום לפי סעיף קטן (א) יחולו סעיפים 179 ו-183 לחוק הביטוח וכן ההוראות המיוחדות שנקבעו בתקנות לפי סעיף 186 (1) (ג) ו-(ד) לחוק הביטוח, הכל בשינויים המתוייכים לפי הענין";

(3) בסעיף קטן (ד), במקום "רשאי לנכות" יבוא "ינכה", והסיפה המתחילה במלים "לא ניכה המעביד מהשכר ששילם" - תימחק.

14. בסעיף 20 לחוק העיקרי -

תיקון סעיף 20

(1) בסעיף קטן (ג), במקום "סעיפים 51 ו-53 לחוק הביטוח" יבוא "סעיפים 179 ו-183 לחוק הביטוח";

(2) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) נקבע שיעור מופחת של דמי-ביטוח לגבי חלק מהכנסת מבוטח, מכוח סעיף 160 לחוק הביטוח, יופחת גם התשלום לקרן ההשוואה על אותו חלק מהכנסה, באופן יחסי לשיעור המופחת של דמי הביטוח."

דברי הסבר

סעיף 13 בסעיפים קטנים (ג) ו-(ד) לסעיף 19 לחוק העיקרי נקבע לאמור:

(ג) על תשלום לפי סעיף קטן (א) יחולו הסעיפים 179 ו-183 לחוק הביטוח, בשינויים המחוייבים לפי הענין. (ד) מעביד רשאי לנכות משכרו של כל עובד - למעט עובד בעבודה המאורגנת מטעם משרד העבודה לשם הקלת האבטלה - סכום השווה ל-0.6 אחוזים מסכום הכנסתו שאינו עולה על המקסימום הקבוע לתשלום דמי ביטוח. לא ניכה המעביד מהשכר ששילם, אינו רשאי לנכותו אלא תוך 30 יום מיום ששילם.

מוצע להחיל את סעיף 179 לחוק הביטוח בדבר הנדלת דמי-ביטוח מחמת פיגור גם לגבי פיגור בחש-לומים לקרן השוואה.

מוצע להחיל גם את סעיף 183 לחוק הביטוח המתיר וקובע גביה מכוח פקודת המסים (גביה) והוראות בדבר חובות מועדפים בפירוקי חברות ובהליכי פשיטת רגל. כן מוצע שיחולו ההוראות המיוחדות בתקנות לפי סעיף 186(1) (ג) לחוק הביטוח, בדבר תשלום דמי-ביטוח לגבי עובד אצל מעבידים שונים.

במקביל למה שהוצע אף בביטוח הלאומי (סעיף 161 לחוק הביטוח), מוצע לחייב את המעביד לנכות משכרו של העובד את חלקו בשיעור התשלום לקרן הש-וואה, וניכוי זה שוב לא יהיה רשות בלבד בידי המעביד.

סעיף 14 מוצע לתאם את הכללים החלים לגבי תש-לום דמי ביטוח, בשיעור נמוך יותר, מהכנסה של מעוטי הכנסה, אף לגבי תשלום לקרן השוואה לפי אותה הכנסה.

(ג) שר העבודה רשאי לקבוע בתקנות סוגי מקרים, שבהם ישולם התגמול לעובד במישרין מאת קרן ההש-וואה המוקמת לפי סעיף 15 ולא כאמור בסעיף קטן (א).

(ד) עובד עצמאי ואדם שהוראות סעיף 3(ד) חלות עליו ותלמיד וזמי שמקבל תגמול כתלמיד לפי סעיף 18א(ג) - ישולם להם התגמול על ידי קרן השוואה.

(ה) אדם שהוראות סעיף 3(ג) חלות עליו, ישולם לו התגמול על ידי קרן השוואה, ואולם אם בתוך לפני שחדל לעבוד -

(1) היה עובד המדינה - ישולם לו התגמול מאוצר המדינה;

(2) היה עובד בשכר - לרבות עובד המדינה - וברבע השנה שקדם ליום שחדל לעבוד עבד פחות מ-75 ימים רצופים אצל מעביד אחד או במקום עבודה אחד, ישולם לו התגמול בדרך האמורה בסעיף קטן (ב).

התיקונים המשמעותיים בסעיף זה מצויים בסעיפים קטנים (1) ו-(2). מוצע לקבוע כי אם אדם עובד אצל כמה מעבידים ושכרו הכולל עולה על המקסימום - ישולם לו התגמול במישרין מאת קרן השוואה, וזאת כדי למנוע מצב שהקרן תצטרך להחזיר למעבידים השונים תגמול בסכום העולה על המקסימום.

המצב שונה אם המדינה בין המעבידים. מאחר שהמ-דינה משלמת במישרין את התגמול ואינה מודקקת לשיפוי מקרן השוואה, אין אפשרות להפנות את העובד לקרן השוואה.

- תיקון סעיף 21 15. בסעיף 21 לחוק העיקרי –
- (1) בסעיף קטן (ג), במקום "סעיף 53" יבוא "סעיף 183";
- (2) האמור בסעיף קטן (ה) יסומן (ו), ואחרי סעיף קטן (ד) יבוא:
- "(ה) שר העבודה רשאי, לאחר התייעצות במועצה, לקבוע נסיכות שבהן התשלום לקרן ההשוואה ייעשה במישרין מאת התלמיד";
- (3) בסעיף קטן (ו), במקום "תקופה אחרת של 12 חודש" יבוא "תקופה אחרת".
16. אחרי סעיף 22 לחוק העיקרי יבוא:
- 22א. אדם שסעיף (ו)3 (2) חל עליו ישלם לקרן ההשוואה, במישרין או באמצעות מקום ההכשרה המקצועית או השיקום המקצועי, את השיעור המשתלם מאת תלמיד, במועדי תשלום שייקבעו בתקנות.
- 22ב. אדם שסעיף (ו)3 (4) חל עליו ישלם לקרן ההשוואה במישרין או באמצעות המוסד התורני שבו הוא לומד.
- 22ג. אדם שסעיף (ו)3 (5) חל עליו ישלם לפי השיעור שנקבע כמינימום התגמול.
- 22ד. עולה חדש פטור מתשלום לקרן ההשוואה.
- תיקון סעיף 23 17. בסעיף 23 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (ב), במקום "בסעיף 50" יבוא "בסעיף 181" ובמקום "סעיף 50" יבוא "סעיף 181".
18. אחרי סעיף 23 לחוק העיקרי יבוא:
- 23א. עובד החייב בעצמו לפי חוק הביטוח ותקנותיו בתשלום דמי-ביטוח לפי פרק ב' לחוק הביטוח, חייב בעצמו גם בתשלום לקרן ההשוואה בשיעור המשתלם מאת עובד עצמאי לקרן ההשוואה.
19. בסעיף 25 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (ג), במקום "ד" (ה)" יבוא "ה" (ו)".
20. במקום סעיף 25א לחוק העיקרי יבוא:
- 25א. (א) קרן ההשוואה רשאית לקזז כנגד תגמול שהיא נותנת כל חוב המגיע לה מאת הזכאי לתגמול.

דברי הסבר

סעיף 18 מוצע לקבוע חובה. לשלם במישרין לקרן השוואה, על אותו עובד שלפי חוק הביטוח הייב בעצמו בתשלום דמי-ביטוח.

סעיף 20 בחוק העיקרי יש הוראות המשלבות תשלום דמי ביטוח ותשלומים לקרן ההשוואה והקובעות את ייחוס התשלומים ההדדי למוסד ולקרן השוואה אם אין המשלם מבקש חלוקה אחרת. מכיון שהגבייה אף לקרן נעשית באמצעות המוסד לביטוח לאומי, מן הצורך תוא לתקנות סמכות לקזז חוב של מעביד בדמי ביטוח או לקרן השוואה מכל סכום שהקרן צריכה להחזיר למעביד.

סעיף 15 תנאי המזכה תלמיד לתגמול הוא ששילם את התשלום לקרן לגבי אותה שנת הלימודים באמצעות המוסד להשכלה, אולם לא פעם קורה שאין התלמיד משלם את התשלום לקרן באמצעות המוסד להשכלה מסיבות שאינן תלויות בו, כגון שהתלמיד התקבל ללימודים לאחר תחילת שנת הלימודים. נוצר איפוא הצורך, בנסיבות כפי שייקבעו בתקנות, לאפשר לתלמיד לשלם במישרין את תשלומיו לקרן.

סעיף 16 הצעה זו באה לקבוע את שיעורי התשלום לקרן ההשוואה שישלמו כמה מהסוגים החשובים של הזכאים לתגמול (ראה סעיף 3), לרבות הוראה בדבר פטור מתשלום לקרן ההשוואה הניתן לעולה חדש.

(ב) קרן ההשוואה רשאית לבנות מכל סכום שהיא צריכה להחזיר למעביד לפי סעיף 25(א) חוב של דמי ביטוח או חוב לקרן השוואה המגיע ממנו בעד עובדיו; הניכויים על חשבון דמי ביטוח יועברו למוסד לביטוח לאומי.

21. אחרי סעיף 27 לחוק העיקרי יבוא:

הוספת סעיפים
27 א עד 27 ג

27א. (א) קרן ההשוואה תכין הצעת תקציב שנתי לתאריך שקבעה המועצה; באישור המועצה רשאית קרן ההשוואה להגיש תקציב לתקופה קצרה משנה וכן תקציב מילואים.

"הצעת תקציב"

(ב) המועצה תדון בהצעת תקציב ותעביר אותו לאישורו של שר העבודה, בצירוף הערותיה והמלצותיה.

27ב. שר העבודה רשאי, בכפוף לאמור בסעיף 27ג(א), לאשר את התקציב כפי שהוצע, בשינויים שימצא לנכון; התקציב המאושר יחתם ביד השר וביד מנהל קרן ההשוואה ופורסם בדרך שורה השר.

אישור התקציב

27ג. (א) הצעת התקציב של קרן ההשוואה הנוגעת לאומדן אוחו חלק התקציב המיועד לתשלום תגמולים תושתת על המספר המשוער של ימי שירות המילואים על-פי המידע שיוספק משרד הבטחון לקרן ההשוואה לפני תחילת כל שנת תקציב.

אומדן התקציב
המיועד לתשלום
תגמולים

(ב) לא יאשר שר העבודה את התקציב אלא לאחר שועדת הכנסת הדנה בתקציב הבטחון אישרה את המספר המשוער של ימי השירות במילואים.

72. שולמו תגמולים בשנת תקציב פלונית בעד מספר ימי שירות שהוא פחות ממספר ימי השירות שאישרה לאותה שנת תקציב ועדת הכנסת הדנה בתקציב הבטחון, והפחתה זו באה מטעמי חסכון על-פי הצעת משרד הבטחון, רשאי שר העבודה להורות לקרן ההשוואה לשלם לזכות משרד הבטחון את ההפרש, כולו או חלקו, שנוצר עקב חסכון זה, הכל לפי כללים שקבע השר בתקנות; לענין זה, "משרד הבטחון" – גם משטרת ישראל במשמע.

תשלום ההפרשים
למשרד הבטחון

27ה. כל תשלום של הפרשים למשרד הבטחון לפי סעיף 27 ימצא ביטוי במסגרת חוק התקציב.

עינון בחוק
התקציב

דברי הסבר

ימי שירות במילואים בהשוואה למה שנקבע בתקציב הקרן, יוכל שר העבודה להורות לקרן לשלם למשרד הבטחון את ההפרש מבחינה תקציבית הנובע מחסכון זה.

סעיף 21 מוצע לקבוע במפורש בחוק חובה להגיש תקציב שנתי לפי המתכונת הנהוגה במוסד לביטוח לאומי.

כמו כן מוצע שאם משרד הבטחון חוסך מזומתו מספר

- החלפת כותרת 22. במקום כותרת פרק רביעי יבוא:
"פרק רביעי: פיקוח, דוח"ת וניהול חשבונות".
- תיקון סעיף 28 23. בסעיף 28 לחוק העיקרי, במקום "לפי סעיף 55" יבוא "לפי סעיף 196".
- חלוקת פרק 24. אחרי סעיף 30 לחוק העיקרי יבוא:
"פרק המישי: עובות".
- החלפת סעיף 33 25. במקום סעיף 33 לחוק העיקרי יבוא:
"תשלומים מענף 33. היה התגמול למוכטל בשיעור העולה על מינימום התגמול, ישלם ענף ביטוח אבטלה לפי חוק הביטוח לקרן ההשוואה את היתרה מעל לקרן ההשוואה למינימום עד שיעור דמי האבטלה שהיה זכאי להם המוכטל כאמור ערב השירות".
- תיקון סעיף 36 26. בסעיף 36 לחוק העיקרי, אחרי פסקה (2) יבוא:
"(3) שוטר כמשמעותו בחוק המשטרה (גכים ונספים), תשט"ו-1955³, וטוהר כמשמעותו בחוק שירות בתי הסוהר (גכים ונספים), תש"ך-1960⁴".
- הוספת סעיפים 336 ו-336 27. אחרי סעיף 36 לחוק העיקרי יבוא:
"סמכות בית הדין 336א. לבית הדין האזורי כמשמעותו בחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט- האזורי לעבודה 1969⁵, תהיה הסמכות היחודית לדון בכל תביעה לפי חוק זה.

ד ב נ י ה ס ב ר

- סעיף 25** סעיף 33 לחוק העיקרי מורה לאמור:
"33. לענין חוק זה רואים -
(1) בחבורת עובדים, בין שהיא נוף מואגד ובין שאינה נוף מואגד, את כל אחד מבני החבורה כעובדו של האדם שמסר לחבורה את העבודה, אם היו רואים כך אילו היה קיים קשר ישיר בינו ובין כל אחד מבני החבורה;
(2) חבר אגודה שיתופית העובד במפעל האגודה או מטעמה - כעובד במשכורת, ואת האגודה - כמעבידו;
אולם אין רואים קיבוץ כמשמעותו בסעיף 54 לפקודת מס הכנסה, או מושב שיתופי, כמעביד חבריו, ולא חבר של קיבוץ או של מושב שיתופי כעובדו".
- לאור ההגדרה החדשה של "עובד" לא נותרה מש"מעות להוראות סעיף זה, פרט לסיפה של פסקה (2), ומוצע להעביר סיפה זו, בשיווי נוסח קלים, להיות סעיף (ב) לחוק העיקרי.

³ ס"ח תשט"ו, עמ' 74.
⁴ ס"ח תש"ך, עמ' 37.
⁵ ס"ח תשכ"ט, עמ' 70.

תחילת הוראת חוק הביטוח 37 סעיפים 135, 136, 138, 149, 178, 178 א1 ו-198 לחוק הביטוח יחולד לענין חוק זה בשינויים המחוייבים.

28. (א) סעיפים 27 ו-27ד לחוק העיקרי יחולו גם לגבי שנת הכספים 1972. תחילה
- (ב) תחילתם של סעיפים 13(ז) ו-22 לחוק העיקרי היא כתום שלושה חדשים מיום פרסום חוק זה ברשומות.

דברי הסבר

149. ניטה אדם להשיג גימלה במרמה, תופחת הגימלה שהוא זכאי לה ב-25%.

178. גבה המוסד כספים לפי דרישתו בטעות או שלא כדין ולא החזיר כספים אלה תוך ששה חדשים מיום גבייתם, ישלם עליהם המוסד ריבית בשיעור של 9% לשנה לזמן שעבר ממועד הנבייה עד יום החזרתם ולפי תנאים שנקבעו בתקנות.

178א. מבוטח שנפטר מבלי שקיימת מכוחו זכאות לגימלת שאיריים או תלויים, לא יהיה המוסד זכאי לגבות כל חוב של דמי ביטוח שהמבוטח שנפטר חייב היה בעד עצמו.

198. לא ייוצג אדם בפני המוסד אלא על ידי עורך דין, רואה חשבון, ידיד קרוב, נציג ארגון עובדים או מעבידים, נציג ארגון של ישובים חקלאיים או אדם אחר שנתקיימו בו התנאים שנקבעו לכך בתקנות.

(ב) הזכאי לקיצבה שעקב מצבו הנפשי או הגופני אינו יכול לגבותה, תשולם קיצבתו, במשך תקופה שלא תעלה על שנה, לאחד מבני משפחתו; "בן משפחה" לענין סעיף זה - בן זוגו של הזכאי, ילדו או הורהו, ובהעדר כל אלה - נכדו.

136. (א) המקבל גימלה לפי חוק זה בשביל אדם אחר חייב להשתמש בה לטובת אותו אדם.

(ב) ראה אפוטרופוס של הזכאי לגימלה, או האדם שלטובתו ניתנה הגימלה, כולה או מקצתה, או אפוטרופסו, או הרשות המקומית של מקום מגוריו, או המוסד, או כל גוף אחר שנקבע על ידי השר בצו, כי מתן הגימלה כולה או מקצתה לידי הזכאי לה איננו לטובתו או שאיננו לטובת האדם שבשבילו או בזכותו היא ניתנה, רשאים הם לבקש מבית הדין לעבודה להורות כי הגימלה תינתן לידי אדם שבית הדין ימנהו לכך; ואם נוכח בית הדין לעבודה כי יש יסוד לבקשה רשאי הוא לעשות כן ולהורות לאותו אדם בדבר השימוש בגימלה לטובת הזכאי או לטובת אדם שבשבילו או שבזכותו היא ניתנה.

חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון), תשל"ג-1972

- תיקון סעיף 1 .1 בסעיף 1 לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תשל"ג-1970: (להלן - החוק העיקרי), בהגדרה "בן משפחה", אחרי פסקה (2) יבוא:
- "(3) אלמן כמשמעותו לפי סעיף 74(ב) (2) לחוק הביטוח, והוא אף אם הנפגעת לא היתה מבוטחת לפי פרק ג' לחוק האמור";.
- תיקון סעיף 5 .2 בסעיף 5 לחוק העיקרי, אחרי "והתקנות לפיו" יבוא " - חוק מכל הוראה המאפשרת סטייה ממבחנים לדרגות נכות של נפגעי עבודה שנקבעו בתקנות -".
- תיקון סעיף 6 .3 בסעיף 6 לחוק העיקרי, אחרי 18" (ב) ו-(ג) יבוא "א20".
- תיקון סעיף 6א .4 אחרי סעיף 6 לחוק העיקרי יבוא:
- "ביטוח חיים" .א6. נפגע שביטוח עצמו למקרה מוות, זכאי להשתתפות אוצר המדינה בדמי ביטוח אלה בשיעור ובתנאים שייקבעו בתקנות."

דברי הסבר

בתקנות הביטוח הלאומי בדבר קביעת דרגת נכות ישנן הוראות בנוסף למבחנים עצמם, המאפשרות סטייה מהדרגה שנקבעה במבחנים בשים לב למצב של הוסר פרנסה שבו מצוי הנפגע, מקצועו, מינו ונילו. הוראות הנוגעות לחוסר פרנסה, מקצוע ונילו, הוראות מכוח חוק הנכים. כדי למנוע כפילויות מוצע שהועדה הרפואית תהיה חייבת, לענין קביעת דרגת הנכות, להת-ייחס אך ורק למבחנים עצמם.

סעיף 3 לפי סעיף 20א לחוק הנכים (תגמולים ושי-קום), שהוסף בשנת תשל"א, ממשיכים לשלם את תגמולו של נכה שנפטר, שנים עשר חדשים מסוף החו-דש שבו אירעה פטירתו, לידי בן משפחה שהורה עליו הנכה, ובאין בן-משפחה - לבן-זוגו, ובאין בן זוג - ליד בן-משפחה שהורה עליו קצין התגמולים. מוצע להשוות בנידון זה זכויות בן-משפחה לפי החוק העיקרי לאלו שבחוק הנכים.

סעיף 4 לפי סעיף 43א לחוק הנכים, שהוסף בשנת תשל"א, נכה הזכאי לתגמולים וביטוח עצמו ביטוח חיים, יהיה זכאי להשתתפות אוצר המדינה בהור-צאות ביטוח זה. מוצע איפוא להשוות זכויות הנפגע לפי החוק העיקרי לאלו של הנכה.

סעיף 1 "בן-משפחה" של נפגע שמת עקב הפגיעה מוגדר בחוק העיקרי על ידי הפניה לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תשי"ג-1950, ובו אין התייחסות לאלמן בהקשר זה. מוצע איפוא להקנות לאלמן של נפגעת מפעולת איבה - לפי הקריטריונים הקיימים לגבי אלמן של מי שנפגעה בעבר-דה - את הזכויות הנמנות לאלמנה לפי חוק זה. בסעיף 74(ב) (2) לחוק הביטוח הלאומי מוגדר "אלמן" בהפניה לסעיף קטן (א) (5), וזו לשונו:

"(5) מי שהוא בעלה של מבוטחת בשעת מותה וכל פרנסתו עליה, ובאותה שעה היה בן חמישים וחמש ומעלה או שאינו מסוגל לכלכל עצמו, וכל עוד אינו מסוגל כאמור, להוציא מי שהיה לבעלה אחרי הפגיעה."

סעיף 2 בסעיפים 4 ו-5 לחוק העיקרי נאמר: "(4). נקבעה לנפגע דרגת נכות כאמור בסעיף 5, ישלם לו המוסד תגמולים כאמור בסעיף 6.

5. ההסדרים לקביעת דרגת הנכות בסעיפים 61(א), 62, 63, 64 ו-65 לחוק הביטוח והתקנות לפיו יחולו, בשינויים המחוייבים, על קביעת דרגת הנכות לפי חוק זה."

1 ס"ח תשל"ג, עמ' 126.

5. בסעיף 7 לחוק העיקרי, אחרי "8" יבוא "א8", ובסופו יבוא "לענין סעיף זה יחול האמור בסעיף 13 לחוק משפחות חיילים אף לגבי יתומי נפגעת שהיו סמוכים על שולחנו של האלמן והוא נשא אשה."

תיקון סעיף 7
תיקון סעיפים
7א עד 7ג

6. אחרי סעיף 7 לחוק העיקרי יבוא:

7א. על אף האמור בסעיף 7, אם היה הנפגע מתחת לגיל 14 כשנפטר – לא יהיו בני המשפחה זכאים לתגמולים לפני המועד שבו היה מגיע הנפטר לגיל 14 אילו נשאר בחיים, ואלא אם באותו מועד נתמלאו בהם תנאי הזכאות לפי סעיף 7.

"נפטר מתחת
לגיל 14

7ב. נפגע שנפטר – ישולם לבני המשפחה מענק להוצאות קבורה, בשיעורים ולפי תנאים ששר העבודה קבע בתקנות.

מענק להוצאות
קבורה

7ג. אלמנה או הורה שכול שמשלמים להם תגמולים לפי חוק זה, יהיו זכאים לקבל בכל שנה קצובת הכראה ונופש בעד שבוע ימים בסכום ובתנאים המקובלים לגבי עובד המדינה, זולת אם הם זכאים לקצובת הכראה ונופש ממקום עבודתם."

קצובת הכראה

דברי הסבר

(א) היה יתום סמוך על שולחנה – 40% מהשכר הקובע הנהוג אותה שעה לגבי מי שאינה משתלמת לו תוספת שכר בזכות בן משפחה.

(ב) היו שני יתומים או יותר סמוכים על שולחנה – שיעור התגמול המשתלם לאלמנה לפי פסקה (א) בתוספת 12% מהשכר הקובע המשמש יסוד לתשלום התגמול האמור לכל יתום נוסף ליתום הראשון, ובלבד שלא יעלה התגמול על השכר הקובע הנהוג אותה שעה לגבי מי שמשלם תלמת לו תוספת שכר בזכות בן זוג וילדיו שמספרם כמספר היתומים הסמוכים על שולחן האלמנה.

הוראת סעיף 13 לחוק משפחות חיילים הוחלו לפי סעיף 7 לחוק העיקרי לגבי יתומים כשהאלמנה נישאה; מן הדין כי יחול גם לגבי אלמן שחזר ונשא אשה והיתומים סמוכים על שולחנו. הוראה מסוג זה אמנם לא קיימת בחוק משפחות חיילים, באין בו כמעט בעיה של אלמנים, אולם היא בעלת משמעות בחוק העיקרי.

סעיף 6 כיום נחשב כהורה של נפגע שנפטר, אב נצרך שטרם מלאו לו 50 שנה, אב שמלאו לו 50 שנה ואין לו הכנסה כדי מחייתו, וכן אם שאין לה הכנסה כדי מחייתה. הוראה זו שאובה מחוק משפחות החיילים, אשר בו היא סבירה, בהיות החייל הנספה אדם בגיל העבודה ותלות ההורה בו, למעשה או בכוח, היא תלות ריאלית. לעומת זאת, נפגע לפי החוק העיקרי יכול להיות אף ילד בן-יומנו, ויהיה זה מרחיק לכת לראות כל הורה תלוי בילדו. מוצע, איפוא, כי הורה ייחשב כתלוי בילדו רק כשימלאו 14 שנה מיום שנולד, כי בגיל 14 יוצא הילד – במקרים לא מעטים – לשוק העבודה. זכאותם של בני-משפחה תיבדק באותו מועד.

סעיף 5 בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 7) נוסף בשנת תשל"א סעיף 8א בזה הלשון:

"תגמולים לאלמנה במצב מיוחד

8א. (א) אלמנה שאין לה ילד העומד ברשות עצמו והיא זקוקה מחמת זיקנתה או מצב בריאותה להשגחתו של מוסד, לרבות בית אבות, רשאי קצין התגמולים להורות כי ישולם בעדה למוסד תגמול חדשי בשיעור ההוצאות להחזקתה במוסד וההוצאות לרכישת מכשירי עזר רפואיים; היה סך כל ההוצאות כאמור נמוך מסכום התגמול המשתלם לפי סעיף 7 או סעיף 8, ישולם ההפרש לאלמנה.

(ב) אלמנה שאין לה ילד העומד ברשות עצמו והיא זקוקה מחמת זיקנתה או מצב בריאותה לטיפול אישי בידי הזולת והוצאות הטיפול וההוצאות לרכישת מכשירי עזר רפואיים עולות על סכום התגמול שהיה משתלם לה לפי סעיף 7 או סעיף 8 – רשאי קצין התגמולים להורות כי ישולם לה תגמול בשיעור שיקבע."

מתוך כוונה להשוות זכויות אלמנה לפי חוק משפחות חיילים לזכויות אלמנה לפי החוק העיקרי – מוצע להחיל הוראות סעיף 8א כאמור אף לענין החוק העיקרי, בשינויים המחוייבים.

בסעיף זה מוזכר גם סעיף 13 לחוק משפחות חיילים חוזר לשנוי:

"תגמולים בעד יתומים כשהאלמנה נישאה
13. אלמנה של נספה שנישאה ויתומי הנספה סמוכים על שולחנה – ישולם לה בעד היתומים הסמוכים על שולחנה תגמול חדשי בשיעורים אלה:

7. בסעיף 8 לחוק העיקרי, במקום "כמשמעותו בחוק", פעמיים, יבוא "לפי חוק". תיקון סעיף 8
8. בסעיף 17 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "הוראה זו אינה גורעת מן האמור בסעיף 34 (ג) לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], תש"ל-1970, וב- סעיף 30 (ג) לחוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות), תשי"ד-1954". תיקון סעיף 17
9. אחרי סעיף 17 לחוק העיקרי יבוא:
10. בסעיף 19 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
11. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
12. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
13. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
14. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
15. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
16. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
17. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
18. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
19. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
20. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
21. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
22. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
23. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
24. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
25. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
26. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
27. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
28. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
29. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
30. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
31. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
32. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
33. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
34. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
35. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
36. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
37. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
38. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
39. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
40. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
41. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
42. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
43. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
44. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
45. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
46. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
47. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
48. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
49. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:
50. בסעיף 17 (א) לחוק העיקרי נאמר:

דברי הסבר

- מוצע לתת מענק לבני המשפחה של נפגע שמת, לכיסוי חלק של ההוצאות המיוחדות הכרוכות בקבורה (חלקה מצבה וכו'), כדומה להסדר הקיים לגבי משפחות חיילים שנספו במערכה.
- מוצע לכלול בחוק הוראה חדשה לפיה תשולם קצובת הבראה בכל שנה לאלמנות ולהורים שכולים בעד שבעה ימי נופש, בסכום ובתנאים שלהם זכאים באותה שנה עובדי די המדינה, ובלבד שאינם זכאים לקצובת הבראה במקום עבודתם. הוראה דומה לזו הוצעה לאתרוגה גם לגבי משפחות חיילים שנספו במערכה.
- סעיף 7** סעיף 8 לחוק העיקרי מורה לאמור:
8. דין נפגע או בן-משפחה כדין נכה כמשמעותו בחוק הנכים או בן-משפחה כמשמעותו בחוק משפחות החיילים לענין כל תיקוק אחר המעניק טובת הנאה, פטור או הנחה.
- קיים ספק אם המושגים "חוק הנכים" או "חוק משפחות חיילים" המופיעים בסעיף זה כוללים אף את התקנות המותקנות מכוח חוקים אלה והתיקון מוצע להסרת הספק.

2 ס"ח תש"ל, עמ' 65.
3 ס"ח תשי"ד, עמ' 179.
4 ס"ח תשי"ז, עמ' 22.

תיקון חוק שירות
המדינה (גמלאות)

11. בסעיף 34(א) לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], תש"ל-1970, אחרי "חוק נכי המלחמה בנאצים" יבוא "חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תש"ל-1970".

תיקון חוק שירות
הקבע בצבא-
הגנה לישראל
(גמלאות)

12. בסעיף 30(א) לחוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות), תשי"ד-1954, אחרי "חוק נכי המלחמה בנאצים, תשי"ד-1954" יבוא "חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תש"ל-1970".

13. תחילתו של סעיף 7ב לחוק העיקרי הוא כתום שלושה חדשים מיום פרסום חוק זה תחילה ברשומות.

דברי הסבר

ששר הבטחון יכריז עליו כעל חוק שיקום לענין חוק זה; "גימלה לפי חוקי השיקום" - תגמולים, הענקה, מענק, וכל תשלום חוזר או חד פעמי אחר המגיעים לפי חוקי השיקום.

א. סעיף 34 לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], תש"ל-1970:

גימלה לפי חוק זה ולפי חוקי השיקום - 34. (א) בסעיף זה -

(ב) הזכאי, עקב מאורע אחד, לגימלה לפי חוק זה ולגימלה לפי חוקי השיקום - הברירה בידו לבחור באחת מהן.

חוק נכי המלחמה בנאצים, וכל חוק אחר ששר האוצר, לאחר התייעצות עם ועדת העבודה של הכנסת, קבע בצו כחוק שיקום לענין חוק זה; "גימלה לפי חוקי השיקום" - תגמולים, הענקה או מענק המגיעים לפי חוקי השיקום.

(ג) בחר בגימלה לפי חוק זה, יהיה זכאי לקבל גם 25% מהגימלה לפי חוקי השיקום ואת כל שאר הזכויות המגיעות לפיהם, אולם מי שבחר בקיצבה לפי סעיף 17 (ד) או זכאי לקיצבה לפי סעיף 23, יהיה רשאי לקבל את מלוא התגמולים נוסף לקיצבה לפי סעיפים אלה ואין רואים קיצבה זו כהכנסה לענין חוקי השיקום.

(ב) הזכאי עקב מאורע אחד לגמלה לפי פרק זה ולגימלה לפי חוקי השיקום - הברירה בידו לבחור באחת מהן, אולם משפרש עובד מהשירות ועקב הפרישה נהיה לזכאי גם לגמלה לפי חוקי השיקום מחמת שינוי בשיעור הכנסותיו, לא ירע הדבר מזכויותיו לגמלאות לפי חוק זה.

(ד) הזכאי, שלא עקב מאורע אחד, לגימלה לפי חוק זה ולגימלה לפי חוקי השיקום - זכאי לקבל את שתי הגמלאות גם יחד.

(ג) בחר בגמלה לפי פרק זה, יהיה זכאי לקבל גם עשרים וחמישה אחוזים מהגמלה לפי חוקי השיקום ואת כל שאר הזכויות המגיעות לפיהם.

(ה) אלמנה ויתומים של זכאי לקצבת פרישה שנפטר, והם זכאים מחמת פטירתו לתגמולים לפי חוק משפחות החיילים או שהמירו את זכותם לתגמולים לפי סעיף 30 לאותו חוק, יהיו זכאים, על אף האמור בהוראות האחרות של סעיף זה, למחצית קיצבתם לפי סעיף 25, אם אותו זכאי, אילולא נפטר, היה זכאי לקיצבה לפי סעיף 17(ד)2, ולרבע מהקיצבה האמורה - בכל מקרה אחר; בנוסף לקיצבה יהיו זכאים למלוא התגמולים וזאת אם הומרו לפי סעיף 30 לחוק האמור, ואין רואים את הקיצבה כהכנסה לענין חוק השיקום.

(ד) (1) הזכאי, שלא עקב מאורע אחד, לגמלה לפי חוק זה ולגמלה לפי חוקי השיקום, יהא זכאי לקבל את שתי הגמלאות גם יחד.

מחוך המגמה להשוות את זכויות הנפגע ובן-המשפחה לפי החוק העיקרי עם זכויות נכה ובן-משפחה לפי חוק הנכים וחוק משפחות החיילים - מוצע להחיל את שני הסעיפים האלה אף לגבי נפגע או בן-משפחתו.

(2) סעיף קטן זה יחול, לגבי הזמן שלאחר כ"ז בתשרי תשכ"ח (31 באוקטובר 1967), אף על מי שפרש עד אותו יום, ובלבד שאם קיבל הס"ב פרישה מאוצר המדינה עקב הפרישה מן השירות, התנורו הטבות אלה לפי כללים ותנאים שנקבעו בתקנות.

סעיף 9 החוק העיקרי, כידוע, לא בא לכסות מקרי פגיעות אויב שאירעו לפני מלחמת ששת הימים. במקרים ההם דן חוק הגמלאות לנפגעי ספר, חישוב גמלאות לפי חוק נפגעי ספר נעשה לפי עקרונות

ב. סעיף 30 לחוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות), תשי"ד-1954:

גימלה לפי חוק זה ולפי חוקי השיקום - 30. (א) בסעיף זה -

"חוקי השיקום" - חוק הנכים, חוק משפחות החיילים, חוק נכי המלחמה בנאצים, תשי"ד-1954, וכל חוק אחר

יש מקרים שבהם קיבל הזכאי לגימלת נכות או תלויים מפרעה או סכום גלובלי מסוג אחר על השבון הגימלה המגיעה לו. לפי האמור מקודם, עשוי זכאי זה לבחור כעת בתגמולים לפי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה. אם בחר כאמור – יקוזזו המפרעה או הסכום הגלובלי האחר מהתגמול המגיע לו לפי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, לפי הכללים והנוהלים שהיו מקוויים סכומים אלה מקיציבת נפגעי ספר אילו המשיך לקבלם.

סעיף 10 המדובר באנשים כגון ימאים זרים המועסקים באניות ישראליות מטעם מעביד ישראלי, או זרים המועסקים בנציגות ישראליות.

דומים לעקרונות המנחים חישוב גימלאות בענף נפגעי עבודה שבביטוח הלאומי. העלאות בשיעור הגמלאות בענף נפגעי עבודה חייבו לכאורה אף העלאות בשיעור הגמלאות לפי חוק נפגעי ספר. אולם כתוצאה מהעלאה זו היה נוצר מצב שגמלאות אלו, בחלקן, היו עולות במידה ניכרת על אלו המשתלמות לפי החוק העיקרי.

לכן מוצע, מצד אחד, לא להעלות כעת את הגימלאות לפי חוק נפגעי ספר, ומאידך לאפשר לזכאים לפי חוק נפגעי ספר שהגיעה להם קיצבה ביום ו' בניסן תשל"א (1.4.71) לבחור מתאריך זה בזכויות המוענקות לפי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה. בחר זכאי כאמור בזכור יות אלה – לא יוכל לשנות דעתו; מאידך, זכאי הממשיך לקבל לפי חוק נפגעי ספר – תעמוד לו הזכות לבחירה בכל עת שירצה בכך.